

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till varumärkeslag och till vissa lagar som har samband med den samt om godkännande och sättande i kraft av Singaporekonventionen om varumärkesrätt

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till varumärkeslag och till vissa lagar som har samband med den samt om godkännande och sättande i kraft av Singaporekonventionen om varumärkesrätt (RP 201/2018 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Mikko Huuskonen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Nina Santaharju, finansministeriet
- lagstiftningsråd Marietta Keravuori-Rusanen, justitieministeriet
- professor Sakari Melander.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Olli Mäenpää.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ny varumärkeslag som avses ersätta den gällande varumärkeslagen och lagen om kollektivmärken. Genom propositionen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv för tillnärmning av medlemsstaternas varumärkeslagstiftning. Dessutom föreslås det att riksdagen godkänner Singaporekonventionen om varumärkesrätt, som har trätt i kraft internationellt. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftning. Dessutom föreslås det ändringar i sex andra lagar.

När propositionen lämnades avsågs de föreslagna lagarna träda i kraft till alla delar den 1 januari 2019, med undantag för lagen om Singaporekonventionen. Bestämmelser om den lagens

Utlåtande GrUU 53/2018 rd

ikraftträdande ska utfärdas genom förordning. Lagen avses träda i kraft vid samma tidpunkt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

I motiven till lagstiftningsordningen granskas lagförslagen mot 10, 15, 17, 21 och 80 § i grundlagen. Enligt regeringens uppfattning kan lagförslagen i propositionen behandlas i vanlig lagstiftningsordning och Singaporekonventionen och dess tillämpningsföreskrifter godkännas med enkel majoritet.

EKONOMIUTSKOTTETS BEGÄRAN OM UTLÅTANDE

Ekonomiutskottet beslutade den 9 januari 2019 begära utlåtande om propositionen av grundlagsutskottet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny varumärkeslag. Det föreslagna regelverket är relevant med avseende på flera grundlagsbestämmelser, precis så som det framgår av de huvudsakligen adekvata motiven till lagstiftningsordningen. Grundlagsutskottet tar nu fasta på två delar av regelverket: hur ansökan om varumärke förfaller samt straffbestämmelserna.

Hur ansökan förfaller samt rätten att få ett beslut

Bestämmelser om handläggningen av bristfälliga ansökningar föreslås i 21 § i varumärkeslagen. Enligt den paragrafen ska Patent- och registerstyrelsen sätta ut en tidsfrist på två månader för att avhjälpa brister, ge utlåtande eller presentera utredning, om ansökan inte uppfyller de villkor som anges i 16–19 § eller om registreringen är förenad med en avslagsgrund enligt 12–13 §. Om sökanden inte inom utsatt tid ger utlåtande, presenterar utredning eller avhjälpel bristen, förfaller ansökan till de delar den omfattas av uppmaningen. Enligt 21 § 2 mom. skickas ett meddelande om att ansökan förfallit till sökanden. Meddelandet utgör inte ett överklagbart beslut. I 22 § föreslås dessutom bestämmelser om att handläggningen av en ansökan som förfallit kan fortsätta, om sökanden inom två månader från utgången av tidsfristen för avhjälpande av brist, givande av utlåtande och presentation av utredning begär att handläggningen fortsätter och samtidigt ger utlåtande, presenterar utredning eller avhjälpel bristerna och även betalar den avgift som fastställts för återupptagande av ansökan.

Den föreslagna regleringen är betydelsefull med avseende på 21 § i grundlagen. Enligt dess 1 mom. har var och en rätt att på behörigt sätt få sin sak behandlad av en behörig myndighet. Och av dess 2 mom. framgår det att rätten att få motiverade beslut hör till de lagfästa garantierna för god förvaltning. Den bestämmelsen hindrar dock inte att man föreskriver om mindre undantag från rätten att få ett motiverat beslut, förutsatt att undantagen inte rubbar rättighetens ställning som huvudregel eller äventyrar individens rättssäkerhet i enskilda fall (se t.ex. GrUU 63/2010 rd, s. 2/II, GrUU 40/2010 rd, s. 5, och GrUU 12/2002 rd, s. 6/I).

Utlåtande GrUU 53/2018 rd

Grundlagsutskottet har granskat frågan om hur ansökningar förfaller några gånger tidigare. Utskottet har då ansett det vara ändamålsenligt att koppla frågan om huruvida ansökan förfaller till en viljeyttring från den sökandes sida (GrUU 4/2004 rd, s. 9/II, och GrUU 17/2001 rd, s. 3). De nu föreslagna bestämmelserna gäller emellertid andra typer av fall.

Utskottet har också tidigare mer allmänt granskat frågan om rätten att få ett beslut. Det har då ansett det vara ändamålsenligt eller nödvändigt att den sökande får ett beslut också när ärendet har avgjorts i enlighet med ansökan eller på något annat sätt positivt för den sökande (GrUU 6/2010 rd, s. 3/II, och GrUU 10/2012 rd, s. 5). I de situationer som de föreslagna bestämmelserna gäller är den sökandes behov av rättssäkerhet mer accentuerat än i de lägena.

Bestämmelserna om hur en ansökan förfaller måste till följd av 21 § i grundlagen ändras på så sätt att det krävs en uttrycklig viljeyttring från den sökandes sida om att ärendet ska avskrivas för att ansökan ska förfalla eller på så sätt att Patent- och registerstyrelsen fattar ett överklagbart beslut med anledning av att ansökan förfaller. Ändringen är ett villkor för att den föreslagna varumärkeslagen ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Straffbestämmelserna

Bestämmelser om varumärkesförseelse föreslås i 74 § i varumärkeslagen. I propositionen föreslås det också ändring av strafflagens 49 kap. 2 § om brott mot industriell rättighet (lagförslag 4) och bestämmelserna om mönsterrättsförseelse i mönsterrättslagen (bl.a. 35 b § i lagförslag 8). De sistnämnda bestämmelserna ska enligt förslaget preciseras så att de relevanta bestämmelserna om förseelser och brott även omfattar varumärkesrättigheter och mönsterrättigheter på unionsnivå.

De föreslagna bestämmelserna i varumärkeslagen, strafflagen och mönsterrättslagen är s.k. blankettstraffbestämmelser. Av orsaker som hänför sig till legalitetsprincipen bör man förhålla sig negativt till blankettstraffbestämmelser (t.ex. GrUU 10/2016 rd, s. 8, GrUU 31/2002 rd, s. 3, GrUU 15/1996 rd, s. 2/II, och GrUU 20/1997 rd, s. 3/II). Utskottet underströk i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna att målet bör vara att de kedjor av bemyndiganden som blankettbestämmelserna kräver är exakt angivna och att de materiella bestämmelser som utgör ett villkor för straffbarhet avfattas med den exakthet som krävs av straffbestämmelser och att det av det normkomplex som bestämmelserna ingår i framgår att brott mot dem är straffbart. Också i den bestämmelse som inbegriper själva kriminaliseringen bör det finnas en saklig beskrivning av den gärning som avses bli kriminaliserad (GrUB 25/1994 rd, s. 8/II). I nyare praxis har utskottet ansett att en precisering i blankettbestämmelserna är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 10/2016 rd, s. 8—9). Också när bestämmelsen räknar upp de gärningsformer som kan vara straffbara har utskottet i sin praxis ansett att det behövs preciseringar genom mer exakta hänvisningar och rekvisitelement (GrUU 14/2018 rd, s. 21).

Bestämmelserna om varumärkesförseelse, mönsterrättsförseelse och brott mot industriell rättighet måste preciseras dels med hänvisningar till de lagbestämmelser som i förekommande fall överträds, dels genom mer exakta beskrivningar av rekvisitelementen för de berörda förseelsen eller det berörda brottet. Utan dessa ändringar kan lagförslag 1, 4 och 8 enligt grundlagsutskottet inte behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utlåtande GrUU 53/2018 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att riksdagens samtycke behövs för godkännande av konventionen i propositionen och av de tillämpningsföreskrifter som avses i artikel 22 i konventionen,

att beslutet om samtycke ska fattas med enkel majoritet och

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men lagförslag 1 bara om utskottets konstitutionella anmärkningar 21 och 74 § beaktas på behörigt sätt, lagförslag 4 bara om utskottets konstitutionella anmärkningar till 49 kap. 2 § beaktas på behörigt sätt och lagförslag 8 bara om utskottets konstitutionella anmärkningar till 35 b § beaktas på behörigt sätt.

Helsingfors 22.1.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Mia Laiho saml
medlem Markus Lohi cent
medlem Leena Meri saf
medlem Juha Rehula cent
medlem Kaj Turunen saml
ersättare Markku Eestilä saml.

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.